Maar de katholiek, die hem afwijst, heeft van zijn standpunt gezien gelijk, omdat Bruning als 't er op aan komt, de Roomsche grondgedachte van natuur en bovennatuur breekt.

Amersfoort. S. J. POPMA.

LITERATUUR EN KUNST

Een mooi en goed boek.

„De Kroon", door Elisabeth Bergstraad—Poulsen. — J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

Wat is er toch een essentiëel verschil tusschen de Skandinavische literatuur en de onze! Na de lezing van het boek dat wij bespreken willen, valt ons dat weer in bijzondere mate op. Een boek met het thema, — en het is wel een zeer ongewoon thema, — van „de Kroon" laat zich in onze literatuur niet denken. In de eerste plaats zijn we te nuchter om het zoo te poneeren, en in de tweede plaats te zwaar om het zoo uit te werken. Men moet er voor beschikken over die speelsche, naieve fantasie, die toch een reëelen achtergrond heeft, en over dien fijnen, blijden humor, waarvan Selma Lagerlöf het geheim scheen te bezitten. Een Nederlandsch auteur mag dan al eens min of meer van Skandinavische invloeden blijk geven in zijn werk (men denke b.v. aan „Het beloofde land" van Ina Boudier—Bakker), het blijft toch altijd te Hollandsch, te massief.

Het thema van dit boek is ongewoon. In de dorpskerk van Dunkehallar hangt een lichtkroon, een kristallen kroon van zeer groote schoonheid. Deze kroon, het eenige wat het schamele kerkje aan sieraad bevat, werd jaren geleden geschonken door de adellijke familie, die in het dorp woont. Er rustte echter een verplichting op de gemeente voor die schenking. De kerspelbewoners moeten zorgen dat het groote familiegraf van den schenker zou worden onderhouden „opdat het er door alle tijden heen zoo heerlijk moge uitzien, alsof een liefhebbende echtgenoote en trouwe kinderen het graf het heele jaar door verzorgden en onderhielden." Komt de gemeente haar verplichting niet na, dan zal de kroon teruggehaald worden naar het Hooge Huis.

De verplichting geraakt in het vergeetboek. En op een kwaden dag laat Hare Genade, die een zuster kon zijn van Gösta Berling's Majoorske, de kroon weghalen. Een zeer lange, bittere en moeilijke weg is er noodig voor Serafia Cavall, de hoofdpersoon uit dit boek, die het offer wil brengen dat de schenker eischt voor de teruggave.

En nu is het bijzondere in dit verhaal dat deze aardsche kroon voor allen die in haar geschiedenis betrokken zijn, symbool wordt van de Kroon der Zaligheid. Zóó heeft Serafia de kroon genoemd toen zij deze voor de eerste maal zag. En die gedachte wordt ook in het schenkingsdocument uitgesproken, als het kerklied wordt genoemd dat begint met de woorden:

> Niemand bereikt ooit de eeuwige rust,
> Die er niet vurig voor strijdt.

Vooral het laatste couplet van dit lied is bij de gemeente van Dunkehallar zeer geliefd.

> Heel de wijde wereld smeek ik te strijden
> Voor de Kroon der Zaligheid.

Serafia zal de Kroon terugwinnen. Ze strijdt tot bloedens toe, en moet langs diepe wegen. Maar haar kind, Anna Mathilda, neemt het werk over. En het is tenslotte op Anna Mathilda's huwelijksdag, dat de kroon weer in al haar luister in de kerk straalt.

En deze gedachte, de strijd om de kroon der zaligheid, waarvan de strijd om de aardsche kroon de afspiegeling is, doortrekt het geheele boek. In dien strijd worden geen moeiten of zorgen geteld, alles spilst zich er op toe. Het zet het leven van de dood-arme Serafia op een geheel ander plan dan waartoe ze door haar huwelijk met den woesten Ville de Heiden bestemd scheen. En het maakt dit boek tot een idealistisch, blij boek, óndanks Serafia's levensgang, die oppervlakkig bezien „tragisch" is. Want vanuit aardsch gezichtspunt bezien eindigt Serafia's leven ontijdig, en heeft ze haar ideaal niet bereikt. Aangrijpend van wilde schoonheid is dit einde beschreven. Serafia heeft het gewaagd om met haar twee kinderen naar een opwekkingssamenkomst te gaan. Haar ziel hongert naar geestelijk voedsel, en Ville, die haar zeker weerhouden zou, is den heelen dag al van huis geweest. Midden in de samenkomst verschijnt de dronken Ville, die zijn vrouw komt opeischen. In zijn dronkemanswoede jaagt hij het gespan paarden zóó razend, dat de wagen van den weg af het ravijn in slingert.

„Op dat oogenblik kwam er midden in de razende, donderende vaart een angstwekkende, gehuidlooze onderbreking, een leegte — een verschrikkelijke onderbreking van het geraas — en de heele wagen vloog als in een schommel van een wip de ruimte in. En toen — de volgende seconden — was er een vreeselijk gekraak, en tegelijkertijd voelde Serafia een ontzettend gewicht op zich en op den jongen in haar armen. Een gewicht, dat hun lichamen tot diep in den bevroren grond scheen te drukken. Een zwaar, met ijzer beslagen wagenwiel drukte de borstkas van het kind ineen — zij kon hooren hoe de teere borstkas kraakte, alsof een eierschaal wordt gekraakt. In diezelfde ondraaglijke, eeuwigheidslange seconden hoorde zij ook het wilde schreeuwen van het paard, en het vloeken en woedend geroep van de mannen. En toen verloor ze haar bewustzijn."

Serafia en het kind sterven, Ville en Anna Mathilda brengen er het leven af.

„Nog even ontwaakte Serafia. Iemand liet het licht van een lantaarn op haar schijnen. Zij zag het verschrikte gezicht van het meisje boven het hare. Met inspanning van al haar krachten tastte zij met haar handen naar den kleinen jongen. Zij merkte dat hij onbeweeglijk naast haar lag. Toen richtte zij haar blik groot en vast op het meisje, als wilde zij, dat het kind nooit de gebiedende macht van haar blik zou vergeten. En later bedacht het kind dat zij meende vele honderden kaarsen als een heele lichtkroon te hebben zien stralen in de wijdopen, brekende oogen van haar moeder. Maar het was misschien alleen maar het schijnsel van de lantaarn geweest.

„De Kroon", fluisterde Serafia, „vergeet niet de Kroon".

„Moeder, moeder!" hoorde Serafia een schreiende kinderstem van oneindig ver weg roepen — als uit een andere, snel verdwijnende wereld.

„Moeder, moeder, welke Kroon? Welke Kroon?"

„De Kroon der Zaligheid", mompelde de moeder onduidelijk, als in slaap, en sloot vermoeid de oogen."

* * *

Het is de eigenaardige mengeling van fantasie, humor en mystiek, die dit boek zoo'n bijzondere bekoring geeft. De spanning en sfeer, die de schrijfster in vele momenten weet te bereiken, zijn bewijzen van een knap en boeiend talent. En haar vurige geest heeft in dit boek een boodschap neergeschreven, die opwekken en opheffen zal.

M. Gr. GILHUIS—SMITSKAMP.

UIT DE HISTORIË

Dr A. Kuyper over de Belijdenis.

IV.

Wij willen nu enkele uitspraken van Dr Kuyper over dit gezag der Formulieren doorgeven. En we kiezen die uit artikelen, verschenen in „De Heraut". Deze artikelen zijn meerendeels geschreven n a het verschijnen van bovengenoemde studies en geven dus Dr Kuypers meest rijpe inzichten. Bovendien zijn de genoemde brochures binnen ieders bereik, terwijl dat met de artikelen van „De Heraut" niet het geval is. Zakelijk is bovendien de inhoud van boeken en artikelen geheel aan elkaar gelijk.

Allereerst dan Kuypers antwoord op de vraag: W i e m o e t u i t m a k e n welk gezag aan de Formulieren toekomt? Hierover schreef hij in „De Heraut" van 26 Oct. 1879 (No. 98) aldus:

> Als we toch die drie formulieren van eenigheid nu voor ons leggen, dan ontstaan allerlei vragen, als daar zijn: Welk gezag hebben deze formulieren? In hoeverre binden ze? Wien binden ze? Is alles daarin wezenlijk? Zijn ze vatbaar voor verandering? Enz.
>
> En zie, als die vragen geopperd worden, dan zijn de Irenischen terstond gereed met te zeggen: „dat er natuurlijk onderscheiden moet worden tusschen hoofdzaken en bijzaken!", „dat natuurlijk de belijdenisschriften heel anders moeten worden dan ze thans zijn!", en „dat natuurlijk ieder voor zich het recht heeft, om er zich aan te binden of niet te binden, al naar gelang en voorzoover men zelf wil!"
>
> Door ons daarentegen wordt dat weêrsproken.
>
> Ook wij geven toe, „dat er onderscheiden moet worden tusschen het wezenlijke en bijkomstige; dat revisie desnoods gecoorloofd is; en dat het voor de consciëntie bindend gezag dezer formulieren slechts betrekkelijk is"; — maar we ontkennen daarentegen ten sterkste: 1o. dat ieder naar goedvinden een stuk der leer bijzaak mag noemen; 2o. dat door een iegelijk vooruit zou mogen beslist worden, dat de Confessie anders moet worden; en 3o. dat ieder, naar gril of inval, de bindende kracht der formulieren zou kunnen verkleinen of vergrooten.
>
> Tegenover die willekeur, dat bodemloos en bandeloos individualisme plaatsen wij, ook voor wat het wettig gebruik der formulieren aangaat, de bindende uitspraak der eenig bevoegde macht.
>
> Het komt niet in ons op, alleen te zeggen: „Grondslag der Vrije Universiteit zijn de drie formulieren van Dordt", maar we voegen er aanstonds bij: „daarbij aan deze formulieren geen ander gezag toekennende, dan dat te Dordt is bedoeld!"
>
> We kiezen alzoo niet slechts materiëel, maar ook formeel onze basis in historischen bodem.
>
> Niet wat Van Toorenenbergen, noch ook wat Gunning, maar ook evenmin wat Rutgers of Kuyper desaangaande gelieven goed te stempelen, mag leiddraad zijn. Leiddraad is alleen en mag alleen wezen hetgeen door de bevoegde macht is uitgesproken, voor zoover ze het uitsprak; en onder zoodanige bedingen, als haar uitspraak door haarzelve bedoeld is.

Of, nog korter en krachtiger gezegd, in „De Heraut" van 13 Juni 1880, (No. 131):

> De vraag: w e l k g e z a g aan die drie formulieren zij toe te kennen mag evenmin afhangen van eens privaten Canonisten particulier oordeel. Het baat dus niet of de een al roept van „geest en hoofdzaak"; de ander op aanneming „van woorde tot woorde" dringt; of ook een derde pleit voor een historische opvatting. Alleen dat gezag, hetwelk de kerk aan deze formulieren in haar officiëele levensuitingen toegekend heeft, mag, maar m o e t dan ook voor deze formulieren gelden.

* * *

Over den a a r d en de g r e n z e n van het gezag der formulieren heeft Kuyper zich ook meer dan eenmaal uitgesproken. We wijzen nu op het volgende, te vinden in „De Heraut" van 2 Maart 1879, (No. 64). Het stuk is zeer duidelijk en behoeft geen enkel commentaar. Alleen is het misschien goed even te zeggen, dat Kuyper in dit stuk reageert op een opvatting door de Irenischen voorgestaan; deze n.l. dat de Formulieren van eenigheid in de Synode van Dordrecht zouden hebben „s t i l g e s t a a n". Ze bedoelden daarmee te zeggen, dat de leden van die Synode, gedurende die Synode, en met het oog op hun werkzaamheid op die Synode, van den band, waarmee zij krachtens hun kerkelijk ambt aan de Formulieren waren gebonden, zouden zijn ontslagen geweest. Kuyper had eerder reeds aangetoond, dat dit geheel bezijden de waarheid was.

> Grond, bron, regel der geloofswaarheid en van elk stuk en onderdeel er van, is noch kan ooit zijn een Formulier of Confessie, maar is alleen en uitsluitend en geheel eeniglijk G o d s W o o r d.
>
> Aanwijzing daarentegen van datgene waarop men in de kerk overeengekomen is; waarop de gemeenschap is aangegaan; waarop de eeden van trouw gezworen zijn; en waarnaar in kerkelijke vierschaar elk particulier f e i t te richten valt, is nooit en kan nimmer zijn het voorwerpelijke Woord van God, maar is te allen tijde en kan alleen zijn de formuleering van wat men gezamenlijk van en op grond van dat Woord houdt, d.i. een f o r m u l i e r v a n e e n i g h e i d.
>
> Te Dordt hebben dan ook die formulieren volstrekt ter wereld niet stil gestaan.
>
> Slechts hebben ze ook dáár niet gewerkt voor hetgeen waarvoor ze nooit werken kunnen, d.i. voor bewijs der waarheid. Daarvoor gold alleen en kon en kan alleen gelden Gods Woord.
>
> Maar wel hebben ze onveranderlijk, aldoor, en dus ook te Dordt gewerkt, voor bewijs van kerkgemeenschap.
>
> Eerst is uit Gods Woord, en dat Woord alleen, tegenover de a t e l l i n g e n der Remonstranten bewijs geleverd voor de waarheid. Toen is wat men saâm van de waarheid ten deze hield, als formulier van eenigheid in schrift gebracht, met gelijktijdige verwerping van dwaling. En eerst daarna is op grond van deze eenparige formuleering der waarheid canoniek recht gesproken over de f e i t e n.
>
> En vooral op dit „saâmhouden van de waarheid" doe ieder hier vollen klem en nadruk vallen.
>
> Immers ook te Dordt wist men zeer wel en volkomen goed, dat men op verre na niet in alle punten overeenstemde, en dat er zelfs zeer cardinale quaestiën waren waarvan de één dit, de ander dat hield. Maar oordeelende, dat deze geschillen geen bezwaar opleverden tegen kerkgemeenschap, heeft men die uiteenloopende opiniën gelaten voor wat ze waren, en slechts zooveel als formulier van eenigheid tot basis van kerkgemeenschap aangenomen, als men saâm belijden kon; samen eens was; en te zamen hield.
>
> En let wel; onder die niet uitgemaakte punten behoorden b.v. geen mindere, dan: „of de gevallen, dan wel de nog niet gevallen mensch voorwerp der praedestinatie ware geweest?" Waarin Gomarus tegenover al zijn collega's stond. Voorts over „de heilige werken Christi", naar luidt artikel 22, waarover verschil rees b.v. tusschen professor Walaeus en professor Lubbertus. En om niet meer te noemen, over de afwassching der erfzonde in den heiligen Doop, waarover de Engelsche deputaten p r o en de Nederlandsche c o n t r a argumenteerden.
>
> Van het eerste verschil blijkt uit de Acten der Synode zelve. Van het tweede bericht de correspondentie, na afloop der Synode tusschen de genoemde hoogleeraren gevoerd. En van het derde komen we de toedracht te weten uit het bericht van een Engelsch reporter, die naar de Dordtsche Synode was gezonden; op echt Engelsche wijze i n t e r v i e w d e; alles opteekende; en ons telkens achter de schermen laat kijken; wel wat met een anti-Calvinistischen bril, maar toch vrij scherp en getrouwelijk.
>
> Wil men derhalve bij de formulieren van eenigheid nog van een q u a t e n u s spreken, dan zij het in den hier volgenden, maar ook in geen anderen zin: „q u a t e n u s, d.i. voor zooverre van overeenstemming is gebleken, maar altijd q u i a, d.i. omdat het conform was met Gods Woord".
>
> Voorts is nooit door de Synode van Dordt gewild noch ook door ons bedoeld, dat de „formulieren van eenigheid" bewijs van eenigheid zouden opleveren voor elke uitdrukking, term, zeggingsmanier, bewijsvoering of uitlegging van Schriftuurtekst, maar uitsluitend en alleenlijk voor alle „articulen en stukken der leer", maar die dan ook „alle" en „i n a l l e s".
>
> Dit blijkt dááruit, dat elk Synodaal collegie te Dordt op weêr andere wijs, in anderen vorm, met andere bewijsvoering en met ander Schriftbewijs de waarheid omschreven had.
>
> Voorts dááruit, dat men zeer merkelijk klem legde op de overeenstemming wat „de articulen en stukken der leer" aangaat, met de eenigheids-formulieren